

Береда Тетяна Миколаївна,
КЗО «Середня загальноосвітня школа №58» ДМР,
вчитель математики, вчитель-методист, куратор дистанційного навчання,
аспірантка спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»

ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСВІТНІ ТРАЄКТОРІЇ: ІНСТРУМЕНТИ, МЕТОДИ І ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті розглянуто інструменти, методи і форми реалізації індивідуальних освітніх траєкторій та наведено моделі освітніх маршрутів здобувачів освіти та професійного розвитку педагогів.

Трансформація освітнього простору вимагає змін моделей закладів освіти, розробку освітніх маршрутів та створення умов, що уможливають побудову індивідуальних траєкторій професійного розвитку педагогів та здобувачів освіти.

Протягом 2015-2020 років у КЗО «СЗШ №58» ДМР проводилась експериментальна робота в рамках регіонального проєкту «Створення моделі школи індивідуалізованого навчання на засадах використання технологій відкритої освіти», але на цьому наша експериментальна діяльність не завершилась. Створивши унікальну, сучасну модель закладу, наразі ми займаємося дослідно-експериментальною роботою регіонального рівня за темою «Управління інформаційно - освітнім простором закладу освіти на засадах індивідуалізації» та працюємо над вдосконаленням нашої моделі. Одним із пріоритетних напрямків нашої роботи є розробка моделей освітніх маршрутів та створення умов просування індивідуальними освітніми траєкторіями педагогів та здобувачів освіти.

Докорінні зміни освітніх простору і процесу зумовлюють зростання значення цілеспрямованого професійного розвитку педагога. Вчитель має

відповідати новій моделі закладу. Отже, для підвищення професійної компетентності вчителя необхідно індивідуалізувати його модель професійного розвитку. Провідною ідеєю методичної роботи закладу має стати задоволення професійного інтересу педагога. Саме на основі професійного інтересу та запиту кожним учителем має формуватися індивідуальна освітня траєкторія, розроблятися маршрут їх професійного зростання.

Згідно чинного законодавства індивідуальна освітня траєкторія професійного розвитку:

- ґрунтується на вільному виборі закладу освіти, установи, організації, іншого суб'єкта освітньої діяльності, видів, форм, темпу здобуття освіти та освітньої програми в межах здобуття освіти дорослих[3];

- професійний розвиток ... передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-які інші види і форми професійного зростання [1].

- педагогічні працівники зобов'язані... постійно підвищувати свою педагогічну майстерність [2].

Тож, головними завданнями, що забезпечать професійний розвиток вчителя є:

- визначення інструментарію планування та управління безперервною освітою та самоосвітою педагогічних працівників;

- формування моделей індивідуальної освітньої траєкторії педагога;

- визначення засобів та шляхів проєктування індивідуального маршруту професійного розвитку.

Як свідчать результати проміжних досліджень, проведеного в рамках нашого експерименту, в закладі не виявлено вчителів з низькою мотивацією і лише у 13 % педагогів відсутня стала система саморозвитку, їх орієнтація на розвиток надзвичайно залежить від обставин, проте, 87% мають активний розвиток (рис. 2).

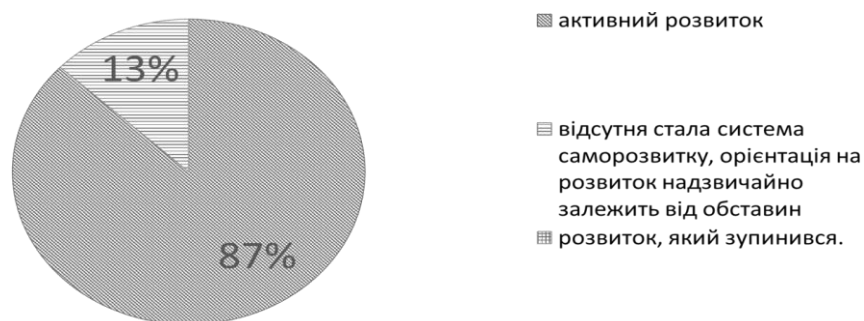

Рис2. Здатність педагога до саморозвитку

Систематична діагностика є вкрай важливою для визначення сильних та слабких сторін при виробленні певних управлінських рішень.

Вчитель сам обирає види, форми, напрями, а також суб'єктів підвищення кваліфікації. Для самоосвіти в нашому закладі педрадою визначено перелік додаткових альтернативних суб'єктів підвищення кваліфікації: Дія. Цифрова Освіта, EdEra, Prometheus, Всеосвіта. Адміністрація закладу систематично пропонує педагогам перелік курсів та платформ, а вчитель вільно обирає, вибудовує освітній маршрут та створює індивідуальну траєкторію професійного розвитку.

Наразі вже стає зрозумілим, що класно-урочна система в тому вигляді, у якому ми її знаємо, з часом піде в минуле. Ринку праці на сьогодні замало розумних людей, які чітко відтворюють інструкції і відповідають стандартам. Ми спостерігаємо запит на розвиток особистості. Усе більше роботодавці очікують від людей певних рис характеру, поведінки і способу мислення.

Одним з пріоритетів освіти є можливість вибору програм та вільний вибір форм здобуття освіти. Це створює можливості для розкриття природних здібностей дитини, що сприяє максимальній підготовці до професійного навчання і набуття конкурентоспроможності на ринку праці.

Основним інструментом для цього є індивідуальна освітня траєкторія здобувача освіти - це особистий шлях реалізації потенціалу кожного учня. Віднедавна це прописано на законодавчому рівні. У Законі про освіту

сказано: «Індивідуальна освітня траєкторія — персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання» [1].

Але постає питання щодо наявності ресурсів для забезпечення реалізації освітніх траєкторій здобувачів освіти. Реформа НУШ робить кроки до розширення можливостей вільного їх вибору - це профільність старшої школи. Але, на жаль, інші можливості є доступними здебільшого за рахунок батьків.

В нашому закладі, в рамках експериментальної діяльності, ми розробляємо більш сучасний варіант: коли кожен здобувач освіти має змогу створити індивідуальну освітню траєкторію засвоєння всіх навчальних дисциплін.

Інструментами, які сприяють створенню умов для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії та побудови освітнього маршруту є впровадження різних форм навчання в освітній процес: очної, дистанційної, мережевої та їх поєднання.

Протягом 2015 – 2021 років ми систематично спостерігаємо стрімке зростання контингенту учнів, які обирають різні форми здобуття освіти та їх поєднання (рис.3).

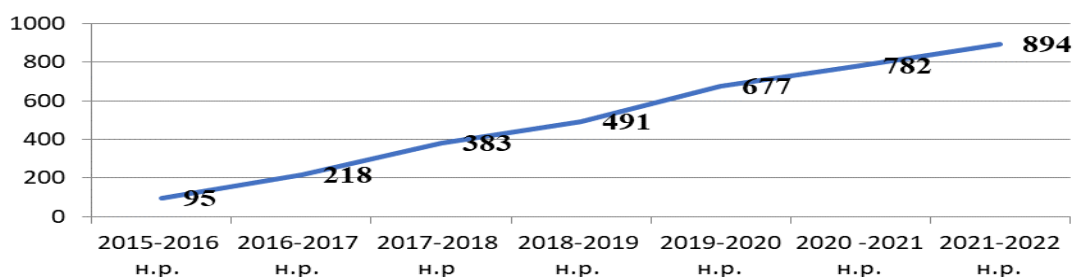

Рис.3 Зміни контингенту учнів альтернативних форм навчання

Основа індивідуальної освітньої траєкторії — це освітній маршрут, сформований під конкретного здобувача освіти, з урахуванням його особливостей і потреб. Дитина вільно обирає, як саме буде вивчати той чи інший предмет інваріантної складової. І, з врахуванням обраних факультативів та спецкурсів, складає розклад на підставі індивідуального плану.

Саме змішування різних форм навчання здатне забезпечити різноманіття індивідуальних освітніх траєкторій: коли навчальний матеріал, форми здобуття освіти, місце і темп навчання підбираються під потреби конкретного здобувача освіти. Також він має власні цілі під час опанування кожного навчального предмету, оцінює результати навчання та залежно від них планує що, як і скільки часу має вивчати. Моделі змішування різних форм навчання, які пропонує наш заклад, представлені на рис. 4.

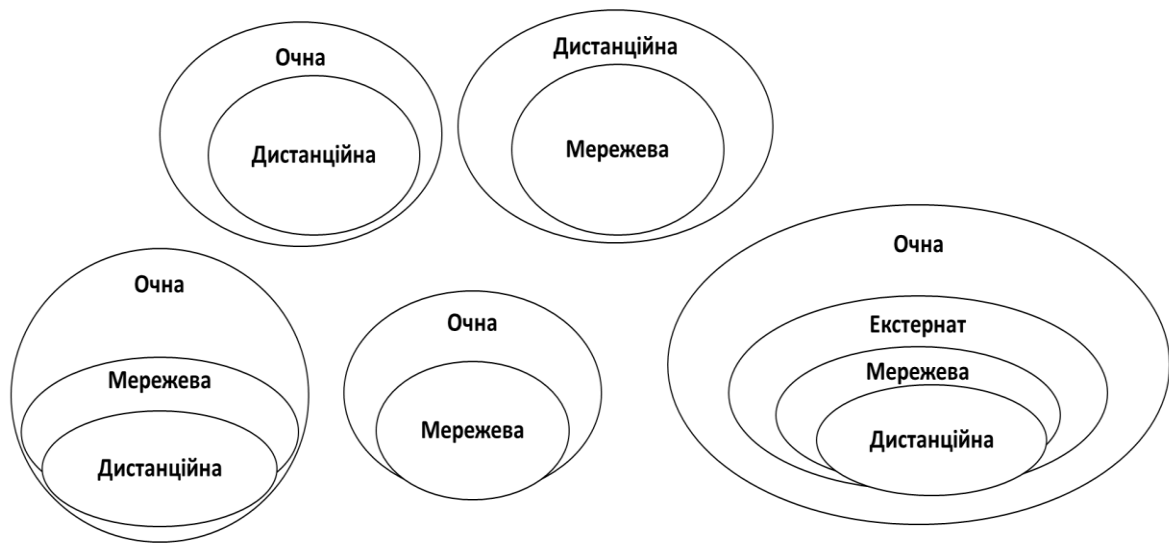

Рис.4.Моделі змішування форм здобуття освіти в СЗШ №58

Обираючи зручну модель змішування, дитина вибудовує свій освітній маршрут. Як приклад, наведемо індивідуальний освітній маршрут учня 7 класу, який здобуває освіту за змішаною формою здобуття освіти (рис. 5):

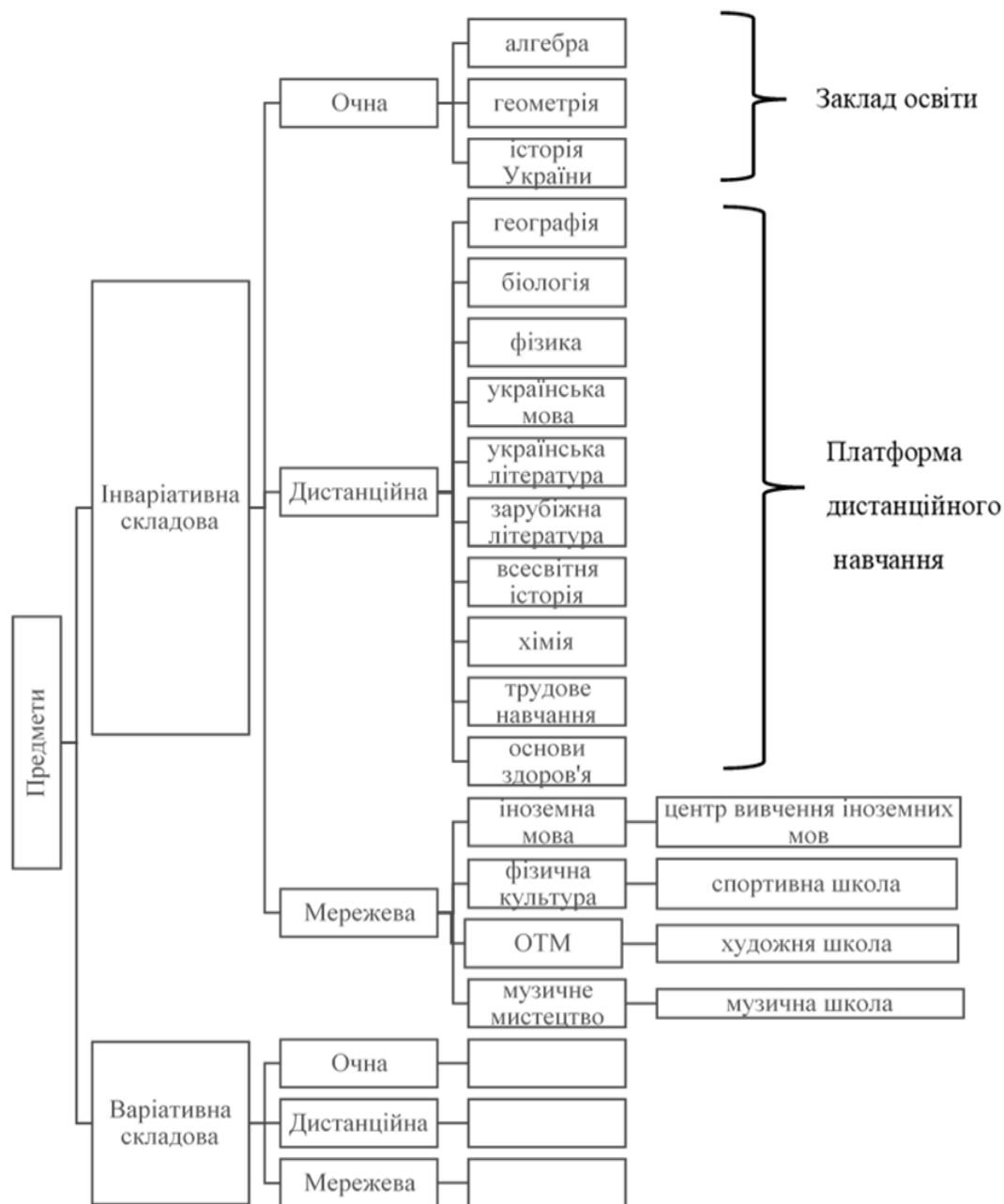

Рис. 5. Модель індивідуального освітнього маршруту

Але, варто зауважити, що індивідуальні маршрути здобувачів освіти не є сталими. Наприклад, на рис.6 можна спостерігати як відбуваються зміни в освітніх маршрутах здобувачів освіти на протязі 5 років. У 2017 – 2018 н.р. ми відкрили 5 клас з дистанційною формою здобуття освіти, але вже на другий рік навчання 10% учнів виявили бажання перейти у змішаний формат, тобто відвідувати певні предмети очно. Протягом наступних 3 років ми спостерігали щорічний приріст кількості учнів, які змінювали чисто дистанційну форму на очну або змішану в межах 10-15%. Станом на 1 вересня 2021 року маємо в цьому класі вже кардинально інший розподіл здобувачів освіти за формами здобуття освіти, на відміну від 2017 року: 6%

учнів обрали очне навчання, а 43% дітей перейшли в змішаний формат. Це обумовлено здебільшого тим, що з 7 класу з'являються нові навчальні предмети, самостійне опанування яких викликає у дітей певні труднощі.

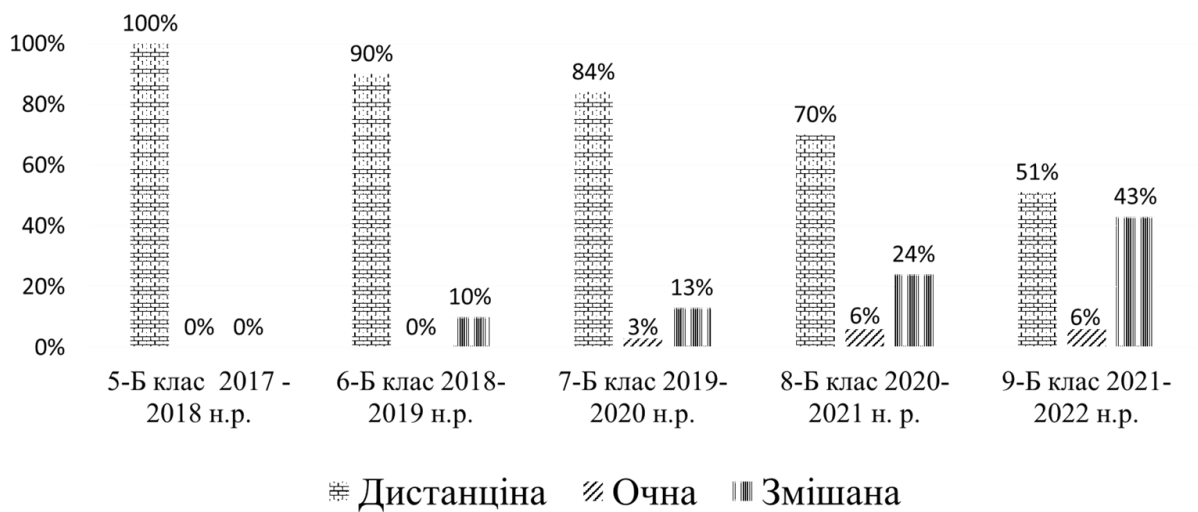

Рис.6. Динаміка змін освітніх маршрутів

Отже, управлінські дії в закладі освіти необхідно спрямовувати на сприяння визначення кожним вчителем власної освітньої траєкторії, яка поєднає якісне оволодіння обов'язковими фаховими знаннями та набуттям нових компетентностей на основі власних професійних інтересів; створення умов, що забезпечать можливість реалізації освітніх траєкторій здобувачів освіти. Все це безумовно сприятиме підвищенню якості освіти. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці алгоритмів, ментальних карт і моделей освітніх траєкторій та маршрутів педагогів і здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту». Режим доступу: https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-59.htm
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту») Режим доступу: https://urst.com.ua/pro_povnu_zagalnu_serednyu_osvitu/st-22
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2020 р. № 672 “Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників”. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020-%D0%BF%23Text>